

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

رشد و توسعه اقتصادی (بخش چهارم)

انواع شاخص‌های توسعه اقتصادی

۱- شاخص درآمد سرانه

شاخص درآمد سرانه (Per capita income) یکی از انواع شاخص‌های رشد اقتصادی است که از تقسیم تولید ناخالص داخلی (GDP) بر جمعیت یک کشور به دست می‌آید. همان‌طور که پیشتر در خصوص آن صحبت کردیم، درآمد سرانه نمی‌تواند شاخص مناسبی برای نشان دادن توسعه اقتصادی کشورها باشد.

۲- شاخص برابری قدرت خرید (PPP)

شاخص برابری قدرت خرید (Purchasing power parities) نوعی نرخ تبدیل ارز است که سعی می‌کند با حذف تفاوت قیمت ارزهای کشورهای مختلف جهان، قدرت خرید آنها را برابر کند. در این شاخص با استفاده از نرخ تبادل ارزها، مقدار تولید ناخالص داخلی کشورهای مختلف با ارزهای متفاوت به یک ارز رایج تبدیل می‌شود.

۳- شاخص سرانه درآمد ناخالص ملی (GNI per capita)

شاخص سرانه درآمد ناخالص ملی از تقسیم درآمد ناخالص ملی (GNI) بر جمعیت یک کشور به دست می‌آید. شاخص GNI نیز خود از جمع شاخص تولید ناخالص داخلی و درآمد خالص دریافتی از خارج کشور و کسر درآمد خالصی که بایستی به کشورهای خارجی پرداخته شود، محاسبه می‌شود. شاخص درآمد ناخالص ملی سرانه در نهایت برای محاسبه شاخص HDI که مهمترین شاخص توسعه اقتصادی است، استفاده می‌شود.

۴- شاخص توسعه انسانی (HDI)

شاخص توسعه انسانی (Human Development Index) پرکاربردترین شاخص توسعه اقتصادی است که سازمان‌های معتبری در جهان از آن برای تعیین میزان توسعه اقتصادی کشورها استفاده می‌کنند. همان طور که در شکل زیر مشاهده می‌کنید شاخص HDI از سه بخش تشکیل شده است:

- امید به زندگی یا طول عمر
- تحصیلات
- سرانه درآمد

شاخص توسعه انسانی

۵- شاخص رفاه Ahluwalia-Chenery (ACWI)

شاخص رفاه Ahluwalia-Chenery یکی دیگر از انواع شاخص‌های توسعه اقتصادی و روشی برای اندازه‌گیری فقر مطلق است که وزن بیشتری را به افراد کم درآمد جامعه اختصاص می‌دهد. فقر مطلق بدین معنی است که افراد، قادر به تامین نیازهای اساسی خود نیستند. در این شاخص، یک خط فقر بین المللی و بدون مرز وجود دارد که مستقل از سطح سرانه درآمد ملی عمل می‌کند. برای مثال، این خط در تمام کشورهای جهان معادل ۱.۹ دلار در روز (با استفاده از معیار PPP) است. در نتیجه، فردی که در روز با کمتر از ۱.۹ دلار گذران زندگی می‌کند در زیر خط فقر قرار دارد.

۶- شاخص Foster-Greer-Thorbecke Index (FGT)

شاخص FGT، یکی از شاخص‌های توسعه اقتصادی است که فقط بر درآمد خانوارها متمرکز است. این شاخص وزن بیشتری را به میزان فقر فقیرترین افراد اختصاص داده و با ترکیب فقر و نابرابری درآمد افراد، به عنوان یکی از شاخص‌های محبوب توسعه اقتصادی در نظر گرفته می‌شود.

سایر شاخص‌های توسعه اقتصادی

توسعه اقتصادی مفهومی است که سعی می‌کند با استفاده از شاخص‌های بسیاری در باب موضوعات مختلفی چون فقر، آزادی، نابرابری اجتماعی، کشاورزی و ... سطح کیفی و رفاه مردم یک جامعه را بسنجد.

- سطح فقر مطلق
- سطح دسترسی به آب سالم
- نرخ سواد (خواندن و نوشتن)
- متوسط سال‌های تحصیلات
- تعداد پزشک به ازای هر ۱۰۰۰ نفر
- میزان امنیت و پایداری سیاسی
- میزان مشارکت زنان در اقتصاد
- میزان سهولت در راه‌اندازی کسب و کار
- استقلال ملی

بررسی توسعه اقتصادی در کشورهای جهان

برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد (UNDP) که وابسته به سازمان ملل است، بزرگترین مرجعی است که توسعه اقتصادی کشورها را رصد کرده و سعی در کمک کردن به افزایش توسعه در کشورهای جهان دارد. این سازمان، کشورهای جهان را از لحاظ توسعه اقتصادی رتبه‌بندی کرده و در این راه از شاخص توسعه انسانی (HDI) استفاده می‌کند.

توسعه اقتصادی در ایران

موضوع توسعه اقتصادی ایران با استفاده یک الگوی پیشنهادی و بر مبنای مفهوم توسعه پایدار شکل گرفته است. توسعه پایدار، علاوه بر مفهوم عام توسعه و ساختار اقتصادی، ملاحظات زیست محیطی و بین نسلی را به منظور پایداری توسعه در بلندمدت در نظر می‌گیرد.

ایران کشوری در حال توسعه است که در برخی از ویژگی‌های توسعه همچون شرایط کسب و کار، بی‌ثباتی سیاسی، ثبات اقتصاد کلان، حمایت از حق ثبت اختراع و ... کمتر از میانگین جهانی قرار دارد.

وزارت کشور
استانداری قزوین

سازمان پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی کشور

شنبه‌های آموزشی

۲۹ شهریور ۱۴۰۴

۲۰ September ۲۰۲۵

۲۷ ربیع الاول ۱۴۴۷

شاخص توسعه اقتصادی ایران

توسعه اقتصادی در ایران بر مبنای مفهوم توسعه پایدار به سه دسته شاخص‌های اجتماعی، شاخص‌های محیطی و شاخص‌های اقتصادی تقسیم می‌شود.

